

Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
MELCHIOR WATHELET
prednesené 25. júna 2015¹

Vec C-373/14 P

**Toshiba Corporation
proti**

Európskej komisii

„Odvolanie — Kartely — Trh výkonových transformátorov — Ústna dohoda o rozdelení trhov
(„Gentlemen’s agreement“) — Pojem obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa —
Kritérium verejného dištancovania sa — Bod 18 usmernení z roku 2006“

1. Týmto odvolaním spoločnosť Toshiba Corporation požaduje zrušenie rozsudku Všeobecného súdu Európskej únie Toshiba/Komisia (T-519/09, EU:T:2014:263, ďalej len „napadnutý rozsudok“), ktorým tento súd zamietol jej žalobu požadujúcu zrušenie rozhodnutia K(2009) 7601 v konečnom znení Komisie zo 7. októbra 2009, týkajúceho sa konania podľa článku 81 ES (COMP/39.129 – Výkonové transformátory, ďalej len „sporné rozhodnutie“).
2. Na základe tohto odvolania sa má Súdny dvor opätovne zaoberať pojmom obmedzenie hospodárskej súťaže „z hľadiska cieľa“ v zmysle článku 81 ods. 1 ES (teraz článok 101 ods. 1 ZFEÚ), a presnejšie, uviesť prvky analýzy potrebné na stanovenie podmienok, za ktorých môže prax predstavovať takéto obmedzenie.
3. Pojem „verejné dištancovanie sa“ a bod 18 usmernení pre výpočet pokút uložených na základe článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia (ES) č. 1/2003² (ďalej len „usmernenia z roku 2006“) sú rovnako v centre pozornosti v tomto konaní.

1 — Jazyk prednesu: francúzština.

2 — Ú. v. EÚ C 210, 2006, s. 2.

I – Právny rámec

A – Právo Únie

1. Zmluva o fungovaní Európske únie

4. Podľa článku 101 ods. 1 ZFEÚ:

„Nasledujúce sa zakazuje ako nezlučiteľné so spoločným trhom: všetky dohody medzi podnikmi, rozhodnutia združení podnikov a zosúladené postupy, ktoré môžu ovplyvniť obchod medzi členskými štátmi a ktoré majú za cieľ alebo následok vylúčovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu, najmä tie, ktoré:

- a) priamo alebo nepriamo určujú nákupné alebo predajné ceny alebo iné obchodné podmienky;
- b) obmedzujú alebo kontrolujú výrobu, odbyt, technický rozvoj alebo investície;
- c) rozdeľujú trhy alebo zdroje zásobovania;
- d) uplatňujú nerovnaké podmienky pri rovnakých plneniach voči ostatným obchodným partnerom, čím ich v hospodárskej súťaži znevýhodňujú;
- e) podmieňovanie uzatvárania zmlúv prijatím dodatočných záväzkov, ktoré svojou povahou alebo podľa obchodných zvyklostí nesúvisia s predmetom týchto zmlúv.“

2. Usmernenia z roku 2006

5. Podľa bodu 13 usmernení z roku 2006:

„Pri stanovení základnej výšky uloženej pokuty bude Komisia vychádzať z hodnoty predaja tovaru alebo služieb podniku, s ktorými porušenie priamo alebo nepriamo súvisí v príslušnej geografickej oblasti v rámci EHP (Európsky hospodársky priestor). Komisia obvykle použije na výpočet hodnotu predaja podniku počas posledného celého roku, v ktorom sa podnik podieľal na porušení...“.

6. Bod 18 usmernení z roku 2006 sa však od tohto pravidla odchyľuje, keď uvádza:

„Ak porušenie presiahne územie (EHP) (napríklad v prípade medzinárodných kartelov), príslušný predaj podniku vo vnútri EHP nemusí primeraným spôsobom odrážať podiel každého podniku na porušení. Takáto situácia môže nastať napríklad v súvislosti s celosvetovými dohodami o rozdelení trhu.

Za takýchto okolností, s cieľom zohľadniť agregovaný objem príslušných predajov v EHP a relatívny podiel každého podniku na porušení, Komisia môže posúdiť celkový objem predaja tovaru alebo služieb súvisiacich s porušením v dotknutej geografickej oblasti (rozľahlejšej ako EHP), určiť podiel predaja každého podniku podieľajúceho sa na porušení na tomto trhu a aplikovať tento podiel na agregovaný objem predajov týchto podnikov vo vnútri EHP. Výsledok tohto výpočtu sa bude považovať za hodnotu predaja na účely stanovenia základnej výšky pokuty.“

7. Bod 37 usmernení z roku 2006 však stanovuje, že „hoci tieto usmernenia obsahujú všeobecnú metódu výpočtu výšky pokút, osobitosti danej veci alebo nevyhnutnosť dosiahnuť odstrašujúci účinok v konkrétnej veci môžu odôvodňovať, že Komisia sa odchyľuje od tejto metódy alebo od hraníc stanovených v bode 21“.

II – Okolnosti predchádzajúce sporu

8. Prejednávanou vecou je dotknuté odvetvie výkonových transformátorov, autotransformátorov a derivačných reaktorov s rozsahom napätia 380 kV a viac. Výkonový transformátor je hlavný elektrický komponent, ktorého funkciou je znižovať alebo zvyšovať napätie v elektrickom obvode.

9. Toshiba Corporation (ďalej len „Toshiba“) je japonská spoločnosť činná hlavne v troch oblastiach činností: digitálne výrobky, elektronické prístroje a súčiastky, ako aj infraštruktúrne systémy.

10. Pokiaľ ide o činnosti tejto spoločnosti v predmetnom odvetví, počas obdobia zohľadňovaného Komisiou pri jej vyšetrowaní (od 9. júna 1999 do 15. mája 2003, ďalej len „relevantné obdobie“) je vhodné rozlišovať dve fázy. Od 9. júna 1999 do 30. septembra 2002 bola Toshiba aktívna prostredníctvom svojej pobočky Power System Co. Od 1. októbra 2002 bola činnosť žalobkyne vykonávaná prostredníctvom sprostredkovateľa TM T&D, spoločného podniku Toshiba a Mitsubishi Electric, v ktorom tieto dva podniky spojili svoju výrobu výkonových transformátorov.

11. Dňa 30. septembra 2008 sa Komisia rozhodla začať konanie týkajúce sa trhov výkonových transformátorov. Oznámenie o výhradách bolo prijaté 20. novembra 2008. Toshiba naň odpovedala 19. januára 2009. Vypočutie sa uskutočnilo 17. februára 2009.

12. Komisia sporným rozhodnutím konštatovala, že spoločnosť Toshiba sa počas celého relevantného obdobia zúčastnila zakázaného kartelu pokrývajúceho celé územie EHP a Japonska. Kartel spočíval v ústne uzavretej dohode medzi európskymi výrobcami a japonskými výrobcami výkonových transformátorov, ktorého predmetom bolo vzájomné rešpektovanie domácich trhov každej z týchto dvoch skupín výrobcov transformátorov a upustenie od predaja na nich (ďalej len „džentlmenská dohoda“, „gentlemen’s agreement“).

13. Komisia kvalifikovala túto džentlmenskú dohodu ako obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa.

14. V bodoch 165 až 169 sporného rozhodnutia preskúmala tvrdenie niektorých podnikov, ktorých sa týka predmetné konanie, podľa ktorého tento kartel nemal dosah na hospodársku súťaž, keďže japonskí a európski výrobcovia si navzájom nekonkurovali z dôvodu neprekonateľných prekážok vstupu na trh EHP. V tejto súvislosti v podstate tvrdí, že kórejský výrobca Hyundai nedávno prenikol na európsky trh výkonových transformátorov a že japonské podniky zaregistrovali značné predaje v Spojených štátoch. Tieto podniky teda nepreukázali, že by prekážky vstupu na americký trh boli veľmi odlišné od prekážok vstupu na európsky trh.

15. Pokiaľ ide o organizáciu džentlmenskej dohody, Komisia uviedla, že každá skupina výrobcov musela určiť podnik, ktorý bude vykonávať funkciu tajomníka. Tiež konštatovala, že dohoda o rozdelení trhu bola doplnená druhou dohodou o oznamovaní tajomníkovi jednej zo skupín verejných obchodných súťaží pochádzajúcich z územia druhej skupiny, a to na účely ich pridelenia.

16. Komisia okrem toho uviedla, že počas relevantného obdobia sa podniky stretli jeden alebo dvakrát za rok, pričom stretnutia sa odohrávali v Malage od 9. do 11. júna 1999, Singapore 29. mája 2000, Barcelone od 29. októbra do 1. novembra 2000, Lisabone od 29. do 30. mája 2001, Tokiu od 18. do 19. februára 2002, vo Viedni od 26. do 27. septembra 2002 (ďalej len „stretnutie vo Viedni“) a v Zürichu od 15. do 16. mája 2003 (ďalej len „stretnutie v Zürichu“). Podľa Komisie tieto stretnutia slúžili najmä na potvrdenie džentlmenskej dohody.

17. Vzhľadom na všetky tieto úvahy Komisia konštatovala, že spoločnosť Toshiba porušila článok 81 ES a článok 53 dohody o EHP. Z uvedeného dôvodu jej uložila pokutu vo výške 13,2 milióna eur. Spoločnosť TM T&D a Mitsubishi Electric sa sporné rozhodnutie netýkalo.

III – Konanie pred Všeobecným súdom a napadnutý rozsudok

18. Návrhom doručeným do kancelárie Všeobecného súdu z 23. decembra 2009 spoločnosť Toshiba podala žalobu o neplatnosť sporného rozhodnutia, pričom uviedla štyri žalobné dôvody. Toto odvolanie sa týka len úvah Všeobecného súdu v odpovedi na tri žalobné dôvody, ktoré mu boli predložené.

19. Pokiaľ ide o preskúmanie druhého žalobného dôvodu, ktorý sa týkal najmä existencie obmedzenia hospodárskej súťaže, Všeobecný súd po prvé rozhodol, že Komisia správne rozhodla o kvalifikácii džentlmenskej dohody ako praktiky, ktorej cieľom bolo obmedzenie hospodárskej súťaže, a preto nebolo nevyhnutné preukázať protisúťažné následky.

20. Po druhé analyzoval tvrdenie spoločnosti Toshiba, podľa ktorého nebola džentlmenská dohoda napriek svojej povahe spôsobilá obmedziť hospodársku súťaž z dôvodu, že japonskí výrobcovia neboli v konkurencii s európskymi podnikmi na trhu EHP. V tejto súvislosti Všeobecný súd uviedol, že otázka, či dohoda mala za cieľ vylúčiť, obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž, musí byť preskúmaná nielen vo svetle obsahu dohody, ale tiež v hospodárskom kontexte, v ktorom sa nachádzala, a že vzhľadom na skutočnosť, že článok 101 ZFEÚ chráni nielen účinnú hospodársku súťaž, ale aj potenciálnu hospodársku súťaž, dohoda, akou je džentlmenská dohoda, mohla obmedziť skutočnú alebo potenciálnu hospodársku súťaž, ak by neexistovali neprekonateľné prekážky vstupu na európsky trh vylučujúce takto celú hospodársku súťaž zo strany japonských výrobcov.

21. Na účely určenia, či prekážky vstupu boli v prejednávanej veci neprekonateľné, Všeobecný súd najprv uviedol, že už existencia džentlmenskej dohody sa mohla považovať za silnú indíciu existencie súťažného vzťahu medzi japonskými a európskymi výrobcami.

22. Vnútroštátny súd ďalej s odkazom na body 91 až 98 sporného rozhodnutia konštatoval, že japonský výrobca Hitachi prijal projekty pochádzajúce od európskych klientov. Okrem toho uviedol, že v liste z 30. marca 2009 adresovaného spoločnosťou Hitachi Komisii počas správneho konania (ďalej len „list spoločnosti Hitachi“) zmenila táto spoločnosť svoje tvrdenia, keď uviedla, že súhlasí so závermi Komisie týkajúcimi sa existencie a rozsahu džentlmenskej dohody, ako boli uvedené v oznámení o výhradách.

23. Pokiaľ ide o tretí žalobný dôvod, ktorý sa medzi iným týkal údajného dištancovania sa spoločnosti Toshiba od kartelu, Všeobecný súd začal s pripomenutím, že ak sa podnik zúčastňuje stretnutí, ktoré majú protisúťažnú povahu, aj keď na nich nepreberá aktívnu úlohu, a pokiaľ sa nedišťancuje verejne od obsahu týchto stretnutí, čím vyvoláva u ostatných podnikov dojem, že je súčasťou kartelu vyplývajúceho z týchto stretnutí, možno sa domnievať, že sa zúčastnil predmetného kartelu.

24. Ďalej, aj keď Všeobecný súd pripustil, že dostupné dokumenty mohli vyvolať pochybnosti o účasti spoločnosti Toshiba na džentlmenskej dohode po viedenskom stretnutí, domnieval sa, že tie isté dokumenty nemohli preukázať, že sa spoločnosť Toshiba už v rámci tohto stretnutia dištancovala od džentlmenskej dohody.

25. Ako to totiž vyplývalo z týchto dokumentov, spoločnosti, ktoré sa zúčastnili viedenského stretnutia, potvrdili protiprávnu kartelovú dohodu a pravidlá oznamovania v nej stanovených projektov, a podľa Všeobecného súdu z toho vyplývalo, že účastníci džentlmenskej dohody vrátane spoločnosti Toshiba chceli v každom prípade predĺžiť túto dohodu až do nasledujúceho stretnutia.

26. Pokiaľ ide o tvrdenia týkajúce sa účasti spoločnosti Toshiba na karteli až do stretnutia v Zürichu, ako aj údajnej neexistencie protisúťažného cieľa tohto stretnutia, Všeobecný súd sa domnieval, že boli neúčinné, lebo nemohli spochybniť záver Komisie, podľa ktorého sa spoločnosť Toshiba zúčastňovala džentlmenskej dohody až do 15. mája 2003.

27. Okrem toho konštatoval, že spoločnosť Toshiba nemohla tvrdiť, že ukončila svoju účasť na karteli v okamihu vytvorenia TM T&D. Žalobkyňa sa totiž nedištancovala verejne od kartelu a neinformovala ostatných účastníkov, že sa jej tento spoločný podnik nebude zúčastňovať.

28. Pokiaľ ide o štvrtý žalobný dôvod týkajúci sa výpočtu pokuty, Všeobecný súd rozhodol, že Komisia správne uplatnila metodológiu stanovenú v bode 18 usmernení z roku 2006, a preto nebolo možné pripustiť, že by sa na účely výpočtu pokuty mali zohľadniť len samotné predaje v Japonsku a EHP. V tejto súvislosti Všeobecný súd v podstate konštatoval, že odkaz Komisie na podiely na svetovom trhu umožnil zohľadniť skutočnosť, že svetový súťažný potenciál dotknutých podnikov nebol použitý na dobytie trhu EHP.

29. Okrem toho podľa Všeobecného súdu Komisia správne vychádzala z domnienky, podľa ktorej by v prípade neexistencie džentlmskej dohody boli podiely japonských výrobcov na trhu v EHP totožné s podielmi, ktoré mali na svetovom trhu.

30. Pokiaľ ide špecificky o primeranosť pokuty, Všeobecný súd sa domnieval, že by nebolo vhodné zohľadniť skutočné predaje japonských výrobcov v EHP, lebo by to v prejednávanej veci znamenalo odmeniť spoločnosť Toshiba za to, že postupovala v súlade so znením džentlmskej dohody. Všeobecný súd okrem toho konštatoval, že metodológia zohľadňujúca podiely na svetovom trhu, pokiaľ ide o dohodu o rozdelení trhu medzi podnikmi, ktoré si konkurujú na svetovom trhu, zaručuje vhodnejší odraz schopnosti týchto podnikov vážne škodiť ostatným subjektom na európskom trhu a poskytuje údaj o ich príspevku k účinnosti kartelu v jeho celku, alebo naopak, k nestabilite, ktorá by v rámci kartelu prevládala, pokiaľ by sa na ňom nezúčastnili. Všeobecný súd sa domnieval, že takýto prístup umožnil zohľadniť prípadné prekážky vstupu, ktoré by mohli existovať v rôznych segmentoch svetového trhu.

IV – Návrhy účastníkov konania a konanie pred Súdny dvorom

31. Spoločnosť Toshiba navrhuje, aby Súdny dvor:

- zrušil napadnutý rozsudok v rozsahu, v akom zamietol návrh spoločnosti Toshiba na zrušenie článkov 1 a 2 sporného rozhodnutia, ako aj zrušil toto rozhodnutie,
- subsidiárne vrátil vec Všeobecnému súdu na účely rozhodnutia o právnych otázkach v súlade s rozsudkom Súdneho dvora,
- zaviazal Komisiu na náhradu trov prvostupňového a odvolacieho konania.

32. Na podporu svojho odvolania spoločnosť Toshiba uvádza štyri odvolacie dôvody.

33. Prvým odvolacím dôvodom spoločnosť Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd uplatnil nesprávne právne kritérium pri rozhodnutí o tom, že japonskí výrobcovia výkonových transformátorov boli potenciálnymi konkurentmi na trhu EHP z dôvodu, že prekážky vstupu na trh EHP neboli neprekonateľné, a tiež z dôvodu existencie samotnej džentlmskej dohody. Podľa spoločnosti Toshiba mal Všeobecný súd overiť, či japonskí výrobcovia mali skutočnú a konkrétnu možnosť preniknúť na trh EHP a či tento vstup mohol mať hospodársky životaschopnú stratégiu. V prípade neexistencie potenciálnej hospodárskej súťaže medzi japonskými a európskymi výrobcami nemohla džentlmská dohoda porušiť článok 81 ES, čiže Komisia nemala právomoc začať stíhanie. Napadnutý rozsudok a rozhodnutie by preto mali byť vo vzťahu k spoločnosti Toshiba zrušené.

34. Druhým odvolacím dôvodom spoločnosť Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd skreslil obsah listu, v ktorom iná účastníčka konania (spoločnosť Hitachi) tvrdila, že nespochybňuje závery Komisie. Komisia sa domnievala, že tento list má prednosť pred predchádzajúcimi tvrdeniami tohto podniku, podľa ktorých neuskutočňoval predaje na trhu EHP. Podľa spoločnosti Toshiba išlo o skreslenie dôkazných materiálov, o ktoré sa opiera Vnútroštátny súd pri konštatovaní, že prekážky vstupu na trh EHP neboli neprekonateľné.

35. Tretím odvolacím dôvodom spoločnosť Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd tým, že rozhodol, že výhrada spoločnosti Toshiba týkajúca sa jej neúčasti na stretnutí v Zürichu bola „irelevantná“, použil protichodné odôvodnenie a uplatnil nesprávne kritérium verejného dištancovania sa, čím porušil tiež zásadu osobnej zodpovednosti. Napadnutý rozsudok a rozhodnutie by preto mali byť zrušené v rozsahu, v akom dospeli k záveru, že Toshiba pokračovala v účasti na džentlmenskej dohode až do mája 2003.

36. Štvrtým odvolacím dôvodom Toshiba nakoniec tvrdí, že Všeobecný súd nesprávne vykladal bod 18 usmernení z roku 2006 pre výpočet pokút, keď vychádzal zo svetových predajov ako odrazu jej váhy na protiprávnom konaní.

37. Komisia navrhuje, aby Súdny dvor zamietol odvolanie a zaviazal spoločnosť Toshiba na náhradu trov tohto konania.

V – Posúdenie

A – O prvom odvolacom dôvode vychádzajúcom z nesprávneho právneho posúdenia pri uplatnení pojmu obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa

38. Svojím prvým odvolacím dôvodom spoločnosť Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že kvalifikoval džentlmenskú dohodu ako obmedzenie hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa. Aby Všeobecný súd dospel k tomuto konštatovaniu, mal podľa spoločnosti Toshiba overiť, či prípadný vstup na trh EHP mal pre japonských výrobcov hospodársky životaschopnú stratégiu. Všeobecný súd sa však obmedzil na konštatovanie, že účastníkov dohody bolo možné považovať za potenciálnych konkurentov z dôvodu jednak neexistencie neprekonateľných prekážok vstupu na trh EHP a jednak aj z dôvodu existencie džentlmenskej dohody.

39. Tento odvolací dôvod v zásade opätovne nastoľuje otázku definície obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa a jej procesných dôsledkov z hľadiska dôkazu.

1. Všeobecné a úvodné pripomienky k definícii obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa

40. Na to, aby sa uplatnil zákaz upravený v článku 101 ods. 1 ZFEÚ, dohoda, rozhodnutie združenia podnikov alebo zosúladený postup musia mať „za cieľ alebo následok vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci vnútorného trhu“.

41. Rozlišovanie medzi obmedzeniami hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa alebo z hľadiska následku je teda Zmluve vlastné. Nejde o nič nové, je nutné konštatovať, že tento rozdiel bol predmetom viacerých vecí, ktoré vzbudili v posledných rokoch kritickú pozornosť zo strany právnej vedy.³

³ — Rozsudky Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643), T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610), Football Association Premier League a i. (C-403/08 a C-429/08, EU:C:2011:631), Pierre Fabre Dermo-Cosmétique (C-439/09, EU:C:2011:649), Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160), Siemens a i./Komisia (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866), ako aj CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204).

42. Vyjasnenie judikatúry sa v tejto súvislosti zdá nepochybne žiaduce.

a) Ponaučenie z judikatúry týkajúce sa rozlišovania medzi obmedzením hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa a obmedzením hospodárskej súťaže z hľadiska následku

43. Alternatívna povaha podmienky spočívajúcej na existencii dohody alebo zosúladeného postupu, ktorého „cieľom alebo následkom“ je obmedzenie hospodárskej súťaže uvedenej v článku 101 ods. 1 ZFEÚ, bola dokázaná Súdnym dvorom už v polovici šesťdesiatych rokov rozsudkom LTM (56/65, EU:C:1966:38) a odvtedy sa neprestala potvrdzovať.⁴

44. Súdny dvor spresnil, že alternatívna, a nie kumulatívna povaha tejto podmienky označená spojku „alebo“ vedie v prvom rade k nevyhnutnosti preskúmať samotný cieľ dohody vzhľadom na hospodársky kontext, v ktorom sa uplatňuje.⁵

45. Následky tejto dohody bude vhodné preskúmať len subsidiárne v prípade, ak analýza ustanovení predmetnej dohody nepreukáže dostatočný stupeň škodlivosti vo vzťahu k hospodárskej súťaži. V takomto prípade sa na to, aby dohodu postihoval zákaz, bude vyžadovať splnenie prvkov, ktoré preukazujú, že hospodárska súťaž bola v skutočnosti v značnej miere vylúčená, obmedzená alebo skreslená.⁶

46. Zohľadňovanie konkrétnych následkov dohody je nadbytočné, pokiaľ sa zdá, že je jeho cieľom vylučovanie, obmedzovanie alebo skresľovanie hospodárskej súťaže v rámci spoločného trhu.⁷ Inými slovami, nie je teda nevyhnutné skúmať následky dohody, pokiaľ sa preukáže jej protisúťažný cieľ.⁸

47. Na posúdenie tejto povahy je vhodné sa sústrediť najmä na znenie jej ustanovení, na ciele, ktoré chce dosiahnuť, ako aj na hospodársky a právny kontext, do ktorého patrí.⁹ Navyše, aj keď úmysel účastníkov konania nie je dôležitou skutočnosťou na určenie obmedzujúcej povahy zosúladeného postupu alebo dohody, nič nezakazuje Komisii alebo súdom Únie, aby tento úmysel zohľadnili.¹⁰

4 — Rozsudky Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, bod 15), T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 28), ako aj GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 55).

5 — Rozsudky LTM (56/65, EU:C:1966:38), Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, bod 15), T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 28), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 55), ako aj Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 33).

6 — Rozsudky LTM (56/65, EU:C:1966:38), Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, bod 15), T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 28), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 55), ako aj Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 34).

7 — Rozsudky Consten a Grundig/Komisía (56/64 a 58/64, EU:C:1966:41), Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, bod 16), ako aj rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 29).

8 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 30), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 55), ako aj Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 34).

9 — Rozsudok GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 58). Pozri tiež, pokiaľ ide o zosúladený postup, rozsudok T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 27).

10 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 27), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 58), Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 37), ako aj CB/Komisía (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 54).

48. Okrem toho stačí, aby dohoda mohla vyvolať negatívne následky na hospodársku súťaž, teda aby bola konkrétne schopná so zreteľom na hospodársky a právny kontext, do ktorého patrí, vylúčiť, obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž v rámci spoločného trhu.¹¹ Ako to zvýraznil generálny advokát Wahl vo svojich návrhoch vo veci CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958), ak „štandardizovanejšie posúdenie, ku ktorému vedie uplatnenie pojmu obmedzovanie z hľadiska cieľa, predpokladá dôkladné a individuálne preskúmanie spornej dohody, ktoré sa však musí jasne odlišovať od preskúmania skutočných alebo potenciálnych následkov správania dotknutých podnikov“¹².

49. Rozlišovanie medzi „obmedzeniami z hľadiska cieľa“ a „obmedzeniami z hľadiska následku“ spočíva v tom, že určité formy dohôd medzi podnikmi možno považovať za škodlivé pre dobré fungovanie hospodárskej súťaže už z dôvodu ich povahy.¹³

50. Preto je „nesporné, že určité zosúladené správanie, ako tie, ktoré vedú k horizontálnemu určeniu cien prostredníctvom kartelov, možno považovať za do tej miery schopné mať negatívne účinky predovšetkým na cenu, množstvo a kvalitu výrobkov a služieb, že sa môže považovať preukázanie ich konkrétnych následkov na trhu za nepotrebné na účely uplatnenia článku [101 ods. 1 ZFEÚ]“¹⁴. V prípade, že „analýza obsahu dohody neodhalí dostatočný stupeň škodlivosti vo vzťahu k hospodárskej súťaži, bude... potrebné skúmať jej následky, a aby bola zakázaná, požadovať zhromaždenie dôkazov preukazujúcich, že hospodárska súťaž bola skutočne citelným spôsobom vylúčená, obmedzená alebo skreslená“¹⁵.

51. Táto judikatúra si plným právom zaslúži byť kvalifikovaná ako ustálená.

52. V jednom z nedávnych už citovaných rozsudkov, a to v rozsudku Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160), však Súdny dvor doplnil niektoré skutočnosti, ktoré treba zohľadniť pri posúdení hospodárskeho a právneho kontextu a ktoré vedú k narušeniu dôkazných dôsledkov rozlišovania medzi „obmedzením z hľadiska cieľa“ a „obmedzením z hľadiska následku“.

53. Podľa Súdneho dvora „v rámci posúdenia uvedeného kontextu je potrebné takisto zohľadniť povahu dotknutých tovarov alebo služieb, ako aj skutočné podmienky fungovania a štruktúry relevantného trhu alebo relevantných trhov“¹⁶. To konkrétne znamená, že súd poverený posúdením rizika vylúčenia alebo vážneho oslabenia hospodárskej súťaže na trhu „bude musieť najmä zohľadniť štruktúru tohto trhu, existenciu alternatívnych distribučných kanálov a ich význam, ako aj trhovú silu dotknutých spoločností“¹⁷.

54. V tejto súvislosti súhlasím s konštatovaním, ktoré uskutočnil generálny advokát Wahl vo svojich návrhoch vo veci CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958), podľa ktorého sa zdá, že tento smer judikatúry „urobil delikátnym nevyhnutné rozlíšenie medzi preskúmaním protisúťažného cieľa a analýzou protisúťažných následkov dohôd medzi podnikmi“¹⁸. Myslím si rovnako ako on, že „hranica

11 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 31), ako aj Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 38).

12 — Bod 40. Pozri tiež bod 44.

13 — Rozsudky Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, bod 17), T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 29), Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 35), CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 50), ako aj Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 114).

14 — Rozsudok CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 51).

15 — Tamže, bod 52.

16 — Rozsudok Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 36).

17 — Tamže, bod 48.

18 — Bod 46.

medzi pojmami obmedzovanie z hľadiska cieľa a obmedzovanie z hľadiska následku [nemôže byť nejasná a že] uplatnenie tohto pojmu musí byť jasnejšie ohraničené¹⁹. Zdá sa mi, že toto odvolanie poskytuje Súdnu dvor novú možnosť vyjasniť svoju judikatúru; vrátim sa k tomu po tom, čo predstavím výhody a nutnosť takéhoto vymedzenia.

b) Význam rozlišovania medzi obmedzením hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa a obmedzením hospodárskej súťaže z hľadiska následku

55. Nikto nemôže spochybníť alternatívnu povahu podmienky existencie dohody alebo zosúladeného postupu, ktorých „cieľom alebo následkom“ je obmedzenie hospodárskej súťaže, ktoré je vlastné zneniu článku 101 ods. 1 ZFEÚ.

56. Toto rozlišovanie má význam z dôkazného hľadiska: v prípade obmedzenia z hľadiska cieľa sa na uplatnenie nezlučiteľnosti nevyžaduje dôkaz jeho aktuálnych alebo potenciálnych protisúťažných následkov.²⁰ Konštatovanie protisúťažného cieľa stačí na kvalifikáciu obmedzenia hospodárskej súťaže, a teda na jeho potrestanie.²¹ Ak je preukázaný protisúťažný cieľ dohody (alebo zosúladeného postupu), šetrenie možno zastaviť, protiprávne konanie je dokázané bez toho, aby aktuálne alebo potenciálne následky tejto dohody (alebo zosúladeného postupu) na hospodársku súťaž museli byť preukázané.²²

57. Podľa niektorých „domnienka“ protiprávnosti sa viaže k obmedzeniam z hľadiska cieľa.²³ Použitie tohto pojmu je ale zdrojom nejasnosti. Ako to veľmi dobre vysvetlila generálna advokátka Kokott v jej návrhoch predložených vo veci T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:110), zákaz obmedzení hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa by sa teda nemal vykladať „v tom zmysle, že existencia protisúťažného cieľa zakladá iba určitú domnienku protiprávnosti, ktorá môže byť vyvrátená neexistenciou negatívnych následkov na fungovanie trhu v konkrétnom prípade. Taký výklad by totiž viedol k nedovolenému zlúčeniu dvoch eventualít, ktoré článok [101] ods. 1 [ZFEÚ] chcel oddeliť: zákazu akéhokoľvek zosúladeného postupu majúceho protisúťažný cieľ na jednej strane a zákazu každého zosúladeného postupu majúceho protisúťažný následok na druhej strane“²⁴.

58. Výhody tejto dichotómie sú známe. Z už skôr vysvetleného procesného hľadiska je použitie pojmu protisúťažný cieľ „nepochybne zdrojom predvídateľnosti, a teda právnej istoty pre podniky, keďže im umožňuje poznať právne dôsledky (najmä v zmysle zákazov a sankcií), ku ktorým vedú niektoré ich konania... Identifikácia kartelov s cieľom obmedzujúcim hospodársku súťaž má potom tiež odstrašujúci účinok a prispieva k prevencii protisúťažných správani. Nakoniec je zdrojom hospodárnosti

19 — Bod 52. Nezdá sa mi, že by Súdny dvor pristúpil výslovne k tomuto vyjasneniu v rozsudku CB/Komisía (C-67/13 P, EU:C:2014:2204).

20 — PETIT, N.: *Droit européen de la concurrence*, Montchrestien-Lextenso éditions, Paris, 2013, č. 574.

21 — PRIETO, C., a BOSCO, D.: *Droit européen de la concurrence. Entente et abus de position dominante*, Bruylant, Bruxelles, 2013, č. 566.

22 — Pozri najmä GERADIN, D., LAYNE-FARRAR, A., a PETIT, N.: *EU competition law and economics*, Oxford University Press, 2012, č. 3-114, s. 135, a WHISH, R., a BAILEY, D.: *Competition law*, 7. vyd., Oxford University Press, 2012, s. 119 a 120. Pozri tiež GRAHAM, C.: „Methods for Determining whether an Agreement Restricts Competition: Comment on *Allianz Hungária*“. In: *EL Rev.*, 2013 (38), s. 542 až 551, osobitne s. 543; NAGY, C. I.: „The Distinction between Anti-competitive Object and Effect after Allianz: The End of Coherence in Competition Analysis?“. In: *World Competition*, 2013, č. 4, s. 541 až 564, osobitne s. 543; HARRISON, D.: „The Allianz Hungária case. The ECJ’s judgment could have ugly consequences“. In: *Competition Law Insight.*, 2013, zv. 12, s. 10 až 12, osobitne s. 10; IDOT, L., a PRIETO, C.: „La Cour de justice revient une nouvelle fois sur la notion d’objet anticoncurrentiel“. In: *Revue des contrats*, 2013, s. 955 až 959, osobitne s. 957.

23 — LEMAIRE, Chr.: *New frontiers of antitrust 2012*, Bruylant, Bruxelles, 2013, č. 8; PETIT, N.: c. d., č. 594; BOURGEOIS, J. H. J.: „On the Internal Morality of EU Competition Law“, In: *Mundi et Europae civis: liber amicorum Jacques Steenbergen*, Larcier, Bruxelles, 2014, s. 347 až 374, osobitne s. 350; WAELBROECK, D., a SLATER, D.: „The scope of object vs effect under article 101 TFEU“. In: BOURGEOIS, J., a WAELBROECK, D. (ed.): *Ten years of effects-based approach in EU competition law. State of play and perspectives*, Bruylant, 2013, s. 131 až 157, osobitne s. 135 a 137. Pozri tiež v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Cruz Villalón vo veci Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2012:663, bod 64).

24 — Bod 45.

konania, keďže povereným dozorom nad hospodárskou súťažou umožňuje v prípade určitých foriem tajných dohôd dospieť k záveru o ich protisúťažnom vplyve bez toho, aby museli pristúpiť k často komplexnému a zložitému preskúmaniu ich potenciálnych alebo reálnych následkov na relevantný trh“²⁵.

59. Ako to spresnil generálny advokát Wahl vo veci CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, bod 36), tieto výhody sa prejavujú a odôvodňujú len v prípade, ak použitie pojmu obmedzenie z hľadiska cieľa je jasne vymedzené. V tejto súvislosti súhlasím s pohľadom uvedeným generálnou advokátkou Kokott v jej návrhoch predložených vo veci T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:110), na jednej strane sa určite treba vyhnúť príliš rozširujúcemu výkladu pojmu dohoda alebo zosúladený postup majúci protisúťažný cieľ, a to z dôvodu radikálnych následkov, ktorým v prípade porušenia článku 101 ods. 1 ZFEÚ môžu byť podniky vystavené, ale na druhej strane tomuto pojmu však nemožno dávať ani príliš zužujúci výklad, ktorý by v praxi potlačil zákaz porušenia hospodárskej súťaže na základe cieľa zakotvený v primárnom práve.²⁶

60. V tejto súvislosti je nutné uznať, že rozsudok Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160) sa vnímal tak, že prinajmenšom môže sťažiť, ak nie zrušiť, rozlišovanie medzi obmedzením z hľadiska cieľa a obmedzením z hľadiska následku²⁷, zatiaľ čo je nevyhnutné mať jasnú definíciu obmedzenia z hľadiska cieľa a kritérií potrebných na jeho určenie.²⁸

61. Ako som uviedol vyššie, Súdny dvor v tomto rozsudku upozorňuje vnútroštátny súd, ktorý sa na neho obrátil s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, že v rámci posúdenia hospodárskeho a právneho kontextu bude musieť „najmä zohľadniť štruktúru tohto trhu, existenciu alternatívnych distribučných kanálov a ich význam, ako aj trhovú silu dotknutých spoločností“²⁹.

62. Myslím si však, že je možné uviesť do súladu ustálenú judikatúru Súdneho dvora, ako bola pripomenutá vyššie, a uvedený rozsudok Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160).

c) Kritériá potrebné na určenie obmedzenia hospodárskej súťaže „na základe cieľa“

63. Ako som to pripomenul v rámci preskúmania relevantnej judikatúry, nie je nevyhnutné skúmať následky dohody, pokiaľ je preukázaný jej protisúťažný cieľ.³⁰ Naopak, je preto nevyhnutné určiť protisúťažný cieľ predmetnej dohody.

25 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, bod 35, kurzívou zvýraznil generálny advokát). Ako to uvádzajú GERADIN, D., LAYNE-FARRAR, A., a PETIT, N.: „In a nutshell, it imposes a light evidentiary burden on the competition authority, which does not need to assess the effects of the agreement under scrutiny“ (GERADIN, D., LAYNE-FARRAR, A., a PETIT, N.: c. d., č. 3-118, s. 136). O tejto výhode pozri tiež NAGY, C. I.: c. d., s. 541 až 564, osobitne s. 545, a GRAHAM, C.: c. d., s. 542 až 551, osobitne s. 547.

26 — Návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott vo veci T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:110, bod 46).

27 — Pokiaľ ide o tento rozsudok Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160): „odôvodnenie Súdneho dvora sa zdá sťažuje rozlišovanie medzi dvomi kvalifikáciami. Prílišný detail by mohol škodiť pochopeniu nielen zo strany podnikov, ale tiež rozhodovacej praxi orgánov hospodárskej súťaže a vnútroštátnych súdov. Takéto rozšírenie obmedzenia z hľadiska cieľa je zdrojom nejasnosti. Môže viesť *de facto* k jeho zmiznutiu, čo by bolo víťazstvom prístupu založeného na následkoch“ (PRIETO, C., a BOSCO, D.: c. d., č. 582; kurzívou zvýraznil generálny advokát); „the Court of Justice seems propose a new approach which would *blur* the distinction between agreements with the object and those with the effect of restricting competition“ (GRAHAM, C.: c. d., s. 542 až 551, osobitne s. 542, *Abstract*; kurzívou zvýraznil generálny advokát); „the Court of Justice’s judgment in *Allianz Hungária* would seem to *blur* this distinction“ (NAGY, C. I.: c. d., s. 541 až 564, osobitne s. 547; kurzívou zvýraznil generálny advokát).

28 — Pozri v tomto zmysle LEMAIRE, Chr.: c. d., č. 66: „Since the effect category can be deduced from the object one, *it is crucial* to have a clear definition of what is anticompetitive by object“ (kurzívou zvýraznil generálny advokát).

29 — Rozsudok Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 48).

30 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 30), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 55), ako aj Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 34).

64. Na posúdenie tejto povahy nie je nevyhnutý úmysel účastníkov, ale možno ho prípadne zohľadniť.³¹ Naopak, je potrebné sústrediť sa na ustanovenia dohody, objektívne ciele, ktoré má dosiahnuť, ako aj na hospodársky a právny kontext tohto postupu.³²

65. Ak nemusia byť preukázané protisúťažné následky v rámci obmedzenia hospodárskej súťaže na základe cieľa, nič to nemení na tom, že obmedzenie hospodárskej súťaže v prejednávanej veci musí mať evidentne svojou povahou minimálny dosah na trh.³³

66. Inými slovami, pokiaľ prevezmem vyjadrenie generálneho advokáta Wahla v jeho návrhoch predložených vo veci CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, bod 41), preskúmanie otázky, či určitá dohoda mala obmedzujúci cieľ, nemožno *oddeliť* od hospodárskeho a právneho kontextu, v ktorom ju strany uzavreli.³⁴

67. Hospodársky a právny kontext slúži orgánu poverenému preskúmaním údajného obmedzenia na základe cieľa ako pomôcka *pochopiť* hospodársku funkciu a skutočný význam dohody.³⁵

68. Ako to vysvetlila generálna advokátka Kokott vo svojich návrhoch vo veci T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:110, bod 46), zohľadnenie hospodárskeho a právneho kontextu znamená teda, že sporná dohoda musí byť jednoducho *konkrétne* schopná vylúčiť, obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž na spoločnom trhu.

69. Je vhodné teda nestratiť zo zreteľa, že výhoda spočívajúca v predvídateľnosti a odľahčení dôkazného bremena, ktorú zahŕňa identifikácia obmedzujúcich dohôd z hľadiska cieľa, by bola „spochybnená, pokiaľ [by bola] táto identifikácia v konečnom dôsledku sprevádzaná preskúmaním vychádzajúcim z dôsledkov [uvedenej] dohody na hospodársku súťaž, ktoré [presahuje] rámec dôkladného preskúmania dohody“³⁶.

70. Umelý prístup však môže byť odôvodnený len v prípade konania, a tu znova prevezmem výraz, ktorý použil generálny advokát Wahl, ktorý uvádza *inherentné riziko veľmi závažného škodlivého účinku*³⁷, teda obmedzení v konečnom dôsledku len tých dohôd, ktoré inherentne vykazujú určitý stupeň škodlivosti.³⁸

31 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 27), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 58), Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 37), ako aj CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 54).

32 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 27, pokiaľ ide o zosúladený postup) a GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 58).

33 — „... the fact that there is no need to prove anti-competitive effects in the case of object restrictions does not mean that there is no quantitative component to object analysis at all. There is a rule that any restriction of competition must be *appreciable*: even a restriction of competition by object could fall outside Article 101(1) if its likely impact on the market is minimal. ... Because of the need to prove appreciability, it is necessary for the Commission to define the relevant market even in a case involving an object restriction“ (WHISH, R., a BAILEY, D.: c. d., s. 120). Pozri tiež v tomto zmysle návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Mazák vo veci Pierre Fabre Dermo-Cosmétique (C-439/09, EU:C:2011:113): „hoci sa teda niektoré formy dohôd na základe praxe javia na prvý pohľad ako porušenia na základe cieľa, táto skutočnosť nezbavuje Komisiu alebo vnútroštátny orgán pre hospodársku súťaž povinnosti vykonať individuálne posúdenie dohody.“ „Zastávam názor, že takéto posúdenie môže byť v niektorých prípadoch veľmi krátke, napríklad ak existujú jasné dôkazy o horizontálnom karteli, ktorého cieľom je kontrola výroby s cieľom udržať cenovú úroveň, ale úplne vynechať ho nemožno“ (bod 27).

34 — Na ilustráciu svojho rozhodnutia generálny advokát Wahl používa výrečný príklad „porušenia, pri ktorom sa vzhľadom na získané skúsenosti možno domnievať, že spôsobuje jedno z najzávažnejších obmedzovaní hospodárskej súťaže, konkrétne na horizontálnu dohodu o cenách konkrétneho tovaru. [Hoci] je nesporné, že takýto kartel má spravidla vysoký stupeň škodlivosti pre hospodársku súťaž, tento záver neplatí v prípade, keď napríklad dotknuté podniky majú len nepatrný podiel na relevantnom trhu“ [návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, bod 42)]. Pozri tiež v tomto zmysle WAELBROECK, D., a SLATER, D.: c. d., s. 131 až 157, osobitne s. 135 a 146.

35 — Pozri v tomto zmysle NAGY, C. I.: c. d., s. 541 až 564, osobitne s. 558.

36 — Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:1958, bod 60).

37 — Tamže, bod 55.

38 — Tamže, bod 58.

71. Tento spôsob prístupu je okrem toho v súlade s judikatúrou Súdneho dvora, podľa ktorej „základné právne kritérium na určenie, či koordinácia medzi podnikmi zahŕňa takéto obmedzenie hospodárskej súťaže ‚z hľadiska cieľa‘, spočíva v zistení, že takáto koordinácia má sama osebe dostatočný stupeň škodlivosti pre hospodársku súťaž“³⁹.

72. Konkrétne sa domnievam, že skúsenosti získané počas viac ako šesťdesiat rokov oprávňujú domnievať sa, že príklady uvedené v článku 101 ods. 1 ZFEÚ spĺňajú požiadavku inherentnej škodlivosti.

73. Chápanie vymenovania tohto ustanovenia ako „tvrdého jadra“ obmedzení hospodárskej súťaže na základe cieľa⁴⁰ zodpovedá dvojitej požiadavke, ktorá vyplýva z judikatúry Súdneho dvora a ktorá uvádza, že druhy dohôd uvedené v článku 101 ods. 1 ZFEÚ nepredstavujú taxatívny zoznam zakázaných dohôd⁴¹, pričom spresňuje, že pojem obmedzenie hospodárskej súťaže na základe cieľa nemožno vykladať rozširujúco.⁴²

74. Pokiaľ ide o dohody výslovne uvedené v článku 101 ods. 1 ZFEÚ, nie je vhodné odchyliť sa od ustálenej judikatúry Súdneho dvora, podľa ktorej existencia hodnoverného alternatívneho vysvetlenia vytýkaných správanií (v prejednávacom prípade neexistencia obchodného záujmu) nesmie viesť k stanoveniu prísnejších požiadaviek na dôkazy, ktoré je nutné predložiť.⁴³ Naopak, ak nie je vylúčené, že iné druhy dohôd, atypických alebo komplexných, môžu mať za cieľ vylúčiť, obmedziť alebo skresliť hospodársku súťaž, ich zákaz vyžaduje hlbšiu analýzu hospodárskeho a právneho kontextu, do ktorého patria, pričom by však táto analýza nemala viesť k preskúmaniu následkov dohody.

75. Nedávne rozsudky Siemens a i./Komisia (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866) a Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160) nie sú protirečivé a môžu patriť do rámca, ktorý navrhujem.

76. V prvom z týchto rozsudkov mal Súdny dvor predovšetkým preskúmať uplatnenie zásad upravujúcich dôkazné bremeno a hodnotenie dôkazov v oblasti obmedzení hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa zo strany Všeobecného súdu. Jeho rozhodnutie je teda plne relevantné, pokiaľ ide o problém, ktorým sa zaoberám. Nielenže sa Súdny dvor domnieval, že „dohody, ktorých cieľom je rozdelenie trhov, majú samy osebe cieľ obmedzujúci hospodársku súťaž a *spadajú do kategórie dohôd výslovne zakázaných článkom 101 ods. 1 ZFEÚ*“⁴⁴, ale okrem toho vyvodil, že „takýto cieľ nemôže byť odôvodnený prostredníctvom analýzy hospodárskeho kontextu, do ktorého predmetné protisúťažné konanie patrí“⁴⁵.

77. Naopak, v druhom z týchto rozsudkov bol Súdny dvor konfrontovaný so situáciou, ktorú považujem za atypickú – a ktorá v každom prípade nebola súčasťou žiadnej z kategórií uvedených v článku 101 ods. 1 ZFEÚ. Táto zvláštnosť vysvetľuje, že uskutočnil dve spresnenia týkajúce sa analýzy hospodárskeho a právneho kontextu.

39 — Rozsudok CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 57).

40 — Ide v podstate o myšlienku „object box“ zastávanú niektorými autormi.

41 — Rozsudok Beef Industry Development Society a Barry Brothers (C-209/07, EU:C:2008:643, bod 23).

42 — Rozsudok CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 58). Striktný výklad obmedzení z hľadiska cieľa je inherentný „domnieňka“ nezákonnosti, ktorú spôsobujú: „The finding of ‘restriction by object’ must be underpinned by strong evidence from past experience and/or consensus on the underlying economic theory. A narrow reading of this provision, limited to cases based on solid empirical and theoretical foundations can potentially justify a reversal of the presumption of innocence“ (WALBROECK, D., a SLATER, D.: c. d., s. 131 až 157, osobitne s. 156).

43 — Rozsudok Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/Komisia (C-403/04 P a C-405/04 P, EU:C:2007:52, bod 45).

44 — Rozsudok Siemens a i./Komisia (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866, bod 218). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

45 — Tamže.

78. Najprv uviedol, že v rámci posúdenia tohto kontextu bolo potrebné „zohľadniť povahu dotknutých tovarov alebo služieb, ako aj skutočné podmienky fungovania a štruktúry relevantného trhu alebo relevantných trhov“⁴⁶.

79. Ďalej vo vzťahu k vnútroštátnemu súdu, ktorý sa na neho obrátil s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, doplnil, že tento súd bude musieť na účely posúdenia rizika vylúčenia alebo vážneho oslabenia hospodárskej súťaže zohľadniť štruktúru tohto trhu, ale tiež „existenciu alternatívnych distribučných kanálov a ich význam, ako aj trhovú silu dotknutých spoločností“⁴⁷.

80. Uvedenie týchto dodatočných kritérií, ktoré koketujú s analýzou následkov dohody alebo kartelu, sa podľa mňa vysvetľuje výlučne zvláštnosťou skutkového stavu týkajúceho sa návrhu na začatie prejudiciálneho konania a vôľou Súdneho dvora poskytnúť vnútroštátnemu súdu čo najkompletnejšiu odpoveď.

81. V tejto veci išlo o sériu dohôd, podľa ktorých sa poisťovne poskytujúce poistenie motorových vozidiel bilaterálne dohodli buď s predajcami motorových vozidiel, ktorí pôsobili aj ako autoservisy, alebo s asociáciou zastupujúcou predajcov motorových vozidiel na hodinovej sume, ktorú by mala zaplatiť poisťovňa za opravu ňou poistených vozidiel, pričom predpokladali, že táto suma bude závisieť, medzi inými, od počtu a pomeru poistných zmlúv, ktoré predajca motorových vozidiel uzavrie ako sprostredkovateľ tejto poisťovne.⁴⁸

82. Uvedení predajcovia mali s poisťovňami dvojaký vzťah. Na jednej strane v prípade poistných udalostí opravujú poistené vozidlá na účet poisťovní a na druhej strane vystupujú ako poisťovací agenti, pričom ako splnomocnenci svojich vlastných poisťovacích maklérov alebo pridružených maklérov ponúkajú pri predaji alebo oprave vozidiel svojim zákazníkom poistenia automobilov.

83. Žiadna z týchto dohôd posudzovaná nezávisle nebola teda sama osebe škodlivá z hľadiska riadneho fungovania hospodárskej súťaže na relevantnom trhu (trh opravy poškodených vozidiel a trh sprostredkovateľskej činnosti poistenia motorových vozidiel). Nebolo ale vylúčené, že by tieto dohody analyzované spoločne a v ich celku takýto dosah nemohli mať.

84. Zvláštne prvky posúdenia uvedené v bode 48 rozsudku Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160) – teda zohľadnenie existencie alternatívnych distribučných kanálov, ich obmedzujúceho významu, ako aj trhovej sily dotknutých spoločností – sú teda špecifické pre túto vec a nemožno ich zovšeobecňovať, lebo by spôsobili nejasnosť medzi obmedzeniami z hľadiska cieľa a obmedzeniami na základe následku.

85. Judikatúra po tomto rozsudku potvrdzuje charakteristickú a izolovanú povahu rozsudku Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160).

86. Súdny dvor pokračoval v pripomenutí, že pri posúdení, či dohoda medzi podnikmi alebo rozhodnutie združenia podnikov vykazuje dostatočný stupeň škodlivosti, je vhodné sústrediť sa na jej ustanovenia, ciele, ktoré má dosiahnuť, ako aj na hospodársky a právny kontext, do ktorého patrí. Pokiaľ ide o posúdenie tohto kontextu, zdá sa, že Súdny dvor prevzal niektoré faktory uvedené po

46 — Rozsudok Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 36).

47 — Tamže, bod 48.

48 — Táto zvláštnosť sa vysvetľuje skutočnosťou, že maďarskí predajcovia mali možnosť konať ako sprostredkovatelia alebo poisťovací makléri poisťovní poskytujúcich poistenie motorových vozidiel na účet svojich klientov pri príležitosti predaja alebo opravy vozidiel.

prvýkrát v rozsudku Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160), pričom odkazuje na povahu dotknutých tovarov alebo služieb, ako aj na skutočné podmienky fungovania a štruktúry predmetného trhu alebo trhov⁴⁹, nedoplňuje už ďalšie podrobné kritériá vlastné prejednávaniu prípadu, ktorý viedol k tomuto rozsudku.

d) Pokus o syntézu pri posúdení hypotéz obmedzení hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa

87. Na záver týchto všeobecných a úvodných pripomienok k definícii obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa rozlišujem dve hypotézy.

88. Zásada je totožná v dvoch prípadoch: na účely posúdenia, či určitá dohoda medzi podnikmi (alebo rozhodnutie združenia podnikov) má dostatočný stupeň škodlivosti na to, aby sa mohla považovať za obmedzenie hospodárskej súťaže „z hľadiska cieľa“ v zmysle článku 101 ods. 1 ZFEÚ, je potrebné sústrediť sa na obsah jej ustanovení, na jej cieľ, teda na ciele, ktoré chcú dosiahnuť, ako aj na hospodársky a právny kontext, do ktorého patrí. *Mutatis mutandis* sa táto zásada rovnako uplatní na zosúladený postup.

89. Ak je záver tejto analýzy kladný a dohoda, rozhodnutie združenia podnikov alebo zosúladený postup sú súčasťou jednej z kategórií uvedených v článku 101 ods. 1 ZFEÚ, analýza hospodárskeho a právneho kontextu môže byť uskutočnená okrajovo.

90. Ak naopak z tej istej analýzy vyplýva, že dohoda, rozhodnutie združenia podnikov alebo zosúladený postup nespadá do jednej z hypotéz uvedených v článku 101 ods. 1 ZFEÚ alebo vykazujú charakteristiky, na základe ktorých sú dohoda, rozhodnutie združenia podnikov alebo zosúladený postup atypické alebo komplexné, analýza hospodárskeho a právneho kontextu musí byť dôkladná.

91. V tomto poslednom prípade sa povaha dotknutých tovarov alebo služieb, ako aj reálne podmienky fungovania a štruktúry dotknutého trhu alebo trhov, budú môcť zohľadniť pri posúdení hospodárskeho a právneho kontextu rovnako, ako aj vo výnimočných prípadoch dodatočné charakteristiky uvedené v bode 48 rozsudku Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160). Okrem toho, aj keď záujem účastníkov nepredstavuje nevyhnutný prvok na určenie obmedzujúcej povahy dohody, rozhodnutia združenia podnikov alebo zosúladeného postupu, nič nebráni tomu, aby sa tento úmysel zohľadnil.⁵⁰

2. O posúdení existencie obmedzení z hľadiska cieľa v prejednávanej veci

92. Svojím prvým odvolacím dôvodom Toshiba tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že sa domnieval, že „dohoda ako džentlmenská dohoda, ktorej cieľom je chrániť európskych výrobcov na ich území pred reálnou alebo potenciálnou konkurenciou japonských výrobcov, môže obmedziť hospodársku súťaž, ak by neexistovali neprekonateľné prekážky vstupu na európsky trh, čo by vylučovalo akúkoľvek potenciálnu súťaž zo strany japonských výrobcov“⁵¹.

49 — Ide o kritériá uvedené v bode 36 rozsudku Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 36) a odvtedy prevzaté do rozsudkov CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 53) a Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 117). Pozri tiež návrhy, ktoré predniesla generálna advokátka Kokott v spojených veciach Fresh Del Monte Produce/Komisia a Komisia/Fresh Del Monte Produce (C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2014:2439, bod 209), a návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Wahl vo veci ING Pensii (C-172/14, EU:C:2015:272, bod 41).

50 — Rozsudky T-Mobile Netherlands a i. (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 27), GlaxoSmithKline Services a i./Komisia a i. (C-501/06 P, C-513/06 P, C-515/06 P a C-519/06 P, EU:C:2009:610, bod 58), Allianz Hungária Biztosító a i. (C-32/11, EU:C:2013:160, bod 37), ako aj CB/Komisia (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 54).

51 — Bod 230 napadnutého rozsudku.

93. Podľa spoločnosti Toshiba mal Všeobecný súd overiť, či existovali reálne a konkrétne možnosti japonských výrobcov vstúpiť na trh a či by mal tento vstup hospodársky životaschopnú stratégiu. Nesprávne sa obmedzil len na overenie, či prekážky vstupu boli neprekonateľné, a dospel k záveru, že „Komisia sa teda mohla obmedziť na preukázanie, že prekážky vstupu na európsky trh neboli neprekonateľné“⁵².

94. Okrem toho sa Všeobecný súd dopustil tiež nesprávneho právneho posúdenia tým, že sa opieral o existenciu džentlmenskej dohody na preukázanie existencie súťažného vzťahu medzi japonskými výrobcami a európskymi výrobcami, keď rozhodol, že „samotná existencia džentlmenskej dohody predstavuje silnú indíciu existencie súťažného vzťahu medzi japonskými a európskymi výrobcami“⁵³.

95. Spoločnosť Toshiba teda v zásade kritizuje odpoveď Všeobecného súdu na jej tvrdenie rozvinuté pred týmto súdom, podľa ktorého Komisia nepristúpila k detailnej hospodárskej analýze situácie.

96. V tejto súvislosti je potrebné konštatovať, že Všeobecný súd pred kritizovanými bodmi uviedol:

- že článok 81 ods. 1 ES zakazuje dohody, ktorých cieľom alebo následkom je obmedzenie hospodárskej súťaže, a teda nebolo nevyhnutné preukázať konkrétne následky dohody, ak jej cieľom je obmedzenie hospodárskej súťaže (bod 227 napadnutého rozsudku), a
- že Komisia uviedla „správne, že ako dohoda o rozdelení trhu, tak aj džentlmenská dohoda musí byť považovaná za obmedzenie z hľadiska cieľa“ (bod 228 napadnutého rozsudku), a že preto „správne konštatovala ..., že nebola povinná preukázať, že mala protisúťažné následky“ (bod 228 napadnutého rozsudku).

97. Táto analýza sa mi zdá úplne v súlade s prístupom, ktorý som rozvinul vyššie.

98. Keďže džentlmenská dohoda je posvätením neformálnej kartelovej dohody, podľa ktorej sa európski a japonskí výrobcovia dohodli, že upustia od predajov na územiach druhej skupiny, jej kvalifikácia ako obmedzenia z hľadiska cieľa je v súlade so spoločným chápaním tohto typu dohody alebo kartelu.⁵⁴

99. Preto v súlade s dôkaznými dôsledkami a rozsahom kontroly v kombinácii s uznaním obmedzenia hospodárskej súťaže z hľadiska cieľa Všeobecný súd správne rozhodol, že „dohoda ako džentlmenská dohoda, ktorej cieľom je chrániť európskych výrobcov na ich území pred reálnou alebo potenciálnou konkurenciou zo strany japonských výrobcov, môže obmedziť hospodársku súťaž, ak by neexistovali neprekonateľné prekážky vstupu na európsky trh, ktoré by vylučovali akúkoľvek potenciálnu súťaž zo strany japonských výrobcov [, a že] Komisia sa teda mohla obmedziť na preukázanie, že prekážky vstupu na európsky trh neboli neprekonateľné“⁵⁵, čo urobila tým, že uviedla preniknutie japonského výrobcu na tento trh.

100. Všeobecný súd sám mohol považovať džentlmenskú dohodu za „silnú indíciu existencie konkurenčného vzťahu medzi japonskými a európskymi výrobcami“⁵⁶, ako aj okrem toho nie neprekonateľné povahy prekážok vstupu na európsky trh bez toho, aby sa tiež dopustil nesprávneho právneho posúdenia. Džentlmenská dohoda je ako taká relevantným prvkom hospodárskeho a právneho kontextu.

52 — Tamže.

53 — Bod 231 napadnutého rozsudku.

54 — V článku 101 ods. 1 písm. c) sa výslovne počíta s „rozhodnutia[m]i alebo praktik[ami], ktoré spočívajú v rozdelení trhov alebo zdrojov zásobovania“. Pozri tiež GERADIN, D., LAYNE-FARRAR, A., a PETIT, N.: c. d., č. 3-114, s. 135, a WHISH, R., a BAILEY, D.: c. d., s. 122; Lemaire, Chr., c. d., č. 68; BOURGEOIS, J. H. J.: c. d., s. 347 až 374, osobitne s. 351; HARRISON, D.: c. d., s. 10 až 12, osobitne s. 10.

55 — Bod 230 napadnutého rozsudku.

56 — Bod 231 napadnutého rozsudku.

101. Vyžadovať od Všeobecného súdu, aby overil, „či existovali reálne a konkrétne možnosti japonských výrobcov vstúpiť na trh a či takýto vstup by mal hospodársky životaschopnú stratégiu“, ako to tvrdí spoločnosť Toshiba na podporu svojho prvého odvolacieho dôvodu, by viedlo k uloženiu prísnejších požiadaviek na dôkazy, ktoré je potrebné predložiť. Takáto požiadavka by bola v rozpore s judikatúrou Súdneho dvora⁵⁷ a rámcom navrhnutým v mojich všeobecných a úvodných pripomienkach.

102. Potom treba vyvodiť záver, že tento prvý odvolací dôvod nie je dôvodný.

B – O druhom odvolacom dôvode založenom na skreslení dôkazov, o ktoré sa opiera Všeobecný súd pri konštatovaní, že prekážky vstupu na trh EHP neboli neprekonateľné

103. Na preukázanie, že prípadné prekážky vstupu na európsky trh neboli neprekonateľné, Všeobecný súd vychádzal nielen z existencie samotnej džentlmskej dohody, ale aj zo skutočnosti, že jedna z japonských spoločností, ktorá sa jej zúčastnila, prijala projekty od klientov nachádzajúcich sa v Európe.

104. Spoločnosť Toshiba naopak tvrdila, že spoločnosť Hitachi vo svojej odpovedi na žiadosť o informácie z 28. februára 2008 a počas vypočúvania uviedla, že nepredala výkonové transformátory v Únii alebo EHP v rokoch 2001 až 2003. Vzhľadom na toto tvrdenie sa Všeobecný súd domnieval, že „v tomto kontexte je vhodné pripomenúť, že spoločnosť Hitachi sa neskôr vo svojom liste z 30. marca 2009 vrátila k týmto tvrdeniam a vyhlásila, že súhlasí s návrhmi Komisie týkajúcimi sa existencie a rozsahu džentlmskej dohody, ako boli uvedené v oznámení o výhradách“⁵⁸.

105. Spoločnosť Toshiba sa domnieva, že Všeobecný súd prekrútil obsah listu spoločnosti Hitachi a poskytol jeho skreslený výklad.

106. Podľa ustálenej judikatúry z článku 256 ZFEÚ a článku 58 prvého pododseku Štatútu Súdneho dvora Európskej únie vyplýva, že odvolanie sa obmedzuje na právne otázky, a že teda Všeobecný súd má sám právomoc zistiť skutkový stav a posúdiť ho, okrem prípadu, keď vecná nesprávnosť jeho zistení vyplývala z písomností v spise, ktoré mu boli predložené. Inými slovami, posúdenie skutkového stavu s výnimkou prípadu skreslenia dôkazov predložených Všeobecnému súdu však nepredstavuje právnu otázku, ktorá by ako taká podliehala preskúmaniu Súdneho dvora.⁵⁹

107. Údajné skreslenie skutkového stavu musí navyše zjavne vyplývať z písomností v spise bez toho, aby bolo potrebné vykonať nové posúdenie skutkového stavu a dôkazov.⁶⁰

108. Z preskúmania listu spoločnosti Hitachi nevyplýva, že by Všeobecný súd skreslil skutkový stav. Výslovne sa v ňom uvádza, že spoločnosť Hitachi súhlasí s návrhmi o existencii a rozsahu džentlmskej dohody, ako boli predložené v oznámení o výhradách. Zo samotnej odpovede spoločnosti Toshiba na oznámenie o výhradách vyplýva, že otázku prijatia troch zmlúv spoločnosťou Hitachi na európskom trhu už Komisia v tomto oznámení o výhradách uviedla.⁶¹

57 — Rozsudok Sumitomo Metal Industries a Nippon Steel/Komisia (C-403/04 P a C-405/04 P, EU:C:2007:52, bod 45).

58 — Bod 233 napadnutého rozsudku.

59 — Pozri predovšetkým v tomto zmysle rozsudky Wunenburger/Komisia (C-362/05 P, EU:C:2007:322, bod 66), YKK a i./ Komisia (C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 44), ako aj Marktgemeinde Straßwalchen a i. (C-531/13, EU:C:2015:79, bod 38).

60 — Pozri predovšetkým v tomto zmysle rozsudky Wunenburger/Komisia (C-362/05 P, EU:C:2007:322, bod 67), YKK a i./ Komisia (C-408/12 P, EU:C:2014:2153, bod 44), ako aj Marktgemeinde Straßwalchen a i. (C-531/13, EU:C:2015:79, bod 39).

61 — Pozri body 83 až 88 odpovede spoločnosti Toshiba na oznámenie o výhradách, príloha A.03.24a odvolania.

109. Všeobecný súd teda mohol bez toho, aby skreslil skutkový stav uvedený v liste spoločnosti Hitachi, konštatovať v bodoch 232 až 234 napadnutého rozsudku, že neskôr po jej odpovedi na žiadosť Komisie z 28. februára 2008 o informácie a po vypočutí sa táto spoločnosť vrátila k svojim tvrdeniami a vyhlásila, že súhlasí s návrhmi Komisie týkajúcimi sa existencie a rozsahu džentlmskej dohody tak, ako boli uvedené v oznámení o výhradách.

110. Okrem toho uvádzam, že druhý odvolací dôvod uvedený spoločnosťou Toshiba na podporu jej odvolania sa týka len bodu 233 napadnutého rozsudku. V predchádzajúcom bode Všeobecný súd už uvádza, že odkaz Komisie v napadnutom rozhodnutí na prijatie troch európskych projektov spoločnosťou Hitachi „preukazuje, že prekážky vstupu neboli pre japonského výrobcu neprekonateľné“. Ani tento bod, ani body, v ktorých Všeobecný súd analyzuje otázku (a na ktoré odkazuje Všeobecný súd na konci bodu 233 svojho rozsudku)⁶², spoločnosť Toshiba v rámci svojho odvolania nekritizuje.

111. Táto neexistencia kritiky zo strany spoločnosti Toshiba je v rozpore s možnosťou skreslenia skutkového stavu, ktoré musí, pre pripomenutie, zjavne vyplývať z písomností v spise bez toho, aby bolo potrebné vykonať nové posúdenie skutkového stavu a dôkazov.

112. Preto je potrebné dospieť k záveru, že z preskúmania listu spoločnosti Hitachi nevyplýva, že by Všeobecný súd zjavne skreslil v ňom uvedené skutkové okolnosti.

C – O tretom odvolacom dôvode týkajúcom sa trvania účasti spoločnosti Toshiba na porušení, založenom na protirečivom odôvodnení a skreslení dôkazov, nesprávnom uplatnení verejného dištancovania sa a porušení zásady osobnej zodpovednosti

113. Tretí odvolací dôvod vznesený spoločnosťou Toshiba sa týka trvania jej účasti na džentlmskej dohode. Tento dôvod sa ďalej delí na tri časti. Po prvé rozsudok Všeobecného súdu obsahuje protirečivé odôvodnenie vzhľadom na skutkové zistenia a už zistené dôkazy, čo spôsobuje ich skreslenie. Po druhé Všeobecný súd uplatnil nesprávne kritérium verejného dištancovania sa. Po tretie porušil zásadu osobnej zodpovednosti tým, že sa domnieval, že výhrada spoločnosti Toshiba týkajúca sa jej neúčasti na stretnutí v Zürichu bola „irelevantná“. Druhá a tretia časť sa v skutočnosti týkajú tých istých úvah Všeobecného súdu a preskúmam ich spoločne.

1. O protirečivom odôvodnení a skreslení dôkazov

114. Podľa spoločnosti Toshiba sa Všeobecný súd vyjadril protirečivo, keď jednak v bode 208 napadnutého rozsudku uviedol, že táto spoločnosť „sa odmietla zúčastniť budúcich stretnutí“, a jednak, že „existovali pochybnosti týkajúce sa budúcej účasti žalobkyne na džentlmskej dohode“ (bod 209 napadnutého rozsudku) a že jej účasť mala závisieť na účasti spoločnosti TM T&D (bod 211 napadnutého rozsudku).

115. Tieto tvrdenia spoločnosti Toshiba vychádzajú zjavne z neúplného výkladu napadnutého rozsudku a písomností dovoľávaných sa na jeho podporu.

116. Všeobecný súd totiž v bode 208 svojho rozsudku konštatuje, že z dôvodu vytvorenia spoločného podniku TM T&D sa malo ešte o účasti spoločnosti Toshiba na budúcich stretnutiach rozhodnúť. Všeobecný súd z niektorých dokumentov vyvodil, že spoločnosť Toshiba vylúčila svoju individuálnu účasť, ale ostatní účastníci jasne uviedli, že bez nej nemá zmysel zachovať džentlmskú dohodu.

62 — Čiže body 59 až 62 napadnutého rozsudku.

117. Všeobecný súd po tom, čo, v bode 210 napadnutého rozsudku uviedol, že nemohol vyvodiť zo žiadneho dokumentu, že spoločnosť Toshiba sa počas stretnutia vo Viedni dištancovala od džentlmenskej dohody, úplne logicky pokračuje v konštatovaní, že „tiež vyplýva z dokumentov predložených žalobkyňou, že po jej oznámení, že o účasti spoločnosti TM T&D na budúcich stretnutiach sa ešte musí rozhodnúť a že jej účasť bude od toho závisieť, podniky zúčastniace sa na tomto stretnutí potvrdili džentlmenskú dohodu a pravidlá oznámenia projektov spadajúcich pod túto dohodu“.

118. V rozpore s tým, čo tvrdí spoločnosť Toshiba, všetky dovolávané dokumenty potvrdzujú neistotu týkajúcu sa účasti spoločnosti Toshiba na ďalšom stretnutí a pokračovania jej účasti na džentlmenskej dohode individuálne alebo prostredníctvom spoločnosti TM T&D.

119. Najprv podľa memoranda zo stretnutia vo Viedni, ktoré vypracoval pán Okamoto (Fuji), sa o účasti spoločnosti Toshiba na stretnutiach po založení spoločného podniku ešte nerozhodlo. Aj keď je v zátvorke doplnené, že „sa nečaká na miernejšie rozhodnutie spočívajúce v pokračovaní [spoločnosti Toshiba]“, po tejto vete bezprostredne nasleduje „Áno“ alebo „Nie“. Okrem vedľajšej povahy tejto informácie, naznačenej použitím zátvoriek, doplnenie alternatívy „áno alebo nie“ bez diskusie naznačuje, že ide o prvý pocit, ktorý ešte nebol predmetom rozhodnutia.⁶³

120. Následne na rozdiel od toho, čo tvrdí spoločnosť Toshiba, vysvetlivka doplnená k vyhláseniu spoločnosti Fuji Komisii na základe zhovievavosti sa neobmedzuje na tvrdenie, že „možnosť, že sa spoločnosť Toshiba bude zúčastňovať stretnutí po vytvorení spoločnosti TM T&D (zatiaľ čo Mitsubishi sa zúčastňovať nebude), spoločnosť Toshiba odmietla“, ale uvádza tiež, že „preto, lebo Mitsubishi sa ďalej nezúčastňuje týchto stretnutí, musí sa prijať rozhodnutie, aby sa vedelo, či bude spoločnosť TM T&D oprávnená zúčastňovať sa týchto stretnutí“⁶⁴.

121. Nakoniec nie je presné tvrdiť, že zápis zo stretnutia vo Viedni nie je jasný, zatiaľ čo tento zápis bez akejkoľvek nejednoznačnosti uvádza, že o budúcej účasti spoločnosti Toshiba na budúcich stretnutiach „sa rozhodne relatívne rýchlo“, pričom ešte spresňuje, že budúce stretnutia budú mať zmysel, len ak bude táto účasť pokračovať. Tento bod zápisu sa okrem toho končí tvrdením, podľa ktorého uvedená otázka bude hlavným bodom ďalšieho stretnutia.⁶⁵ Do toho času bola džentlmenská dohoda potvrdená.⁶⁶

122. Preto je potrebné dospieť k záveru, že z preskúmania písomností, z ktorých vychádzal Všeobecný súd, nevyplýva, že by Všeobecný súd zjavne skreslil skutkový stav obsiahnutý v týchto písomnostiach ani že by ho toto preskúmanie viedlo k rozporom v jeho úvahách.

63 — Originálny dokument v anglickom jazyku znie: „Whether or not to participate in AC after the establishment of T5/T4 JV is not yet decided. (There would not be a tepid decision such as to continue to attend as T5. Yes or No.)“ (interné memorandum spoločnosti Fuji týkajúce sa stretnutia vo Viedni, ktoré vypracoval pán Okamoto, príloha A.14 odvolania).

64 — Originálny dokument v anglickom jazyku znie: „In addition, since Mitsubishi was no longer participating in these meetings..., a decision had to be made whether TM T&D would be allowed to attend the meetings. The possibility of Toshiba attending the meetings after TM T&D had been established (while Mitsubishi does not attend) was denied by Toshiba.“ (vyhlásenie spoločnosti Fuji Komisii na základe zhovievavosti, príloha A.16 odvolania).

65 — Originálny dokument v anglickom jazyku znie: „Future participation of T5 (and maybe T4) in AC mtgs will be decided relatively soon. Depending on that decision, future AC mtgs make only sense, if continuation. In next mtg this item will be main topic.“ (zápis zo stretnutia vo Viedni, Siemens/Hitachi, príloha A.15 odvolania).

66 — Originálny dokument v anglickom jazyku znie pod názvom „3. GA and Inhouse business“: „Confirmation on rules: GA enquiries via Secs“ (zápis zo stretnutia vo Viedni, Siemens/Hitachi, príloha A.15 odvolania).

2. O nesprávnom uplatnení kritéria verejného dištancovania sa a o porušení zásady osobnej zodpovednosti

123. Podľa spoločnosti Toshiba Všeobecný súd nesprávne uplatnil kritérium verejného dištancovania sa tým, že odmietol v bode 218 napadnutého rozsudku jej tvrdenie založené na skutočnosti, že sa nezúčastnila stretnutia v Zürichu po vytvorení spoločnosti TM T&D, keď ho kvalifikoval ako irelevantný. Inými slovami, spoločnosť Toshiba sa s odkazom na body 213 a 220 napadnutého rozsudku domnieva, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že sa domnieval, že neúčast spoločnosti Toshiba na stretnutí v Zürichu nie je dôležitá na posúdenie kritéria verejného dištancovania sa, zatiaľ čo predtým z dokumentov, ktorých sa dovoľavala, vyvodil, že existovala pochybnosť, pokiaľ ide o jej budúcu účasť na kartelovej dohode.

124. Ak sa kritéria verejného dištancovania pravidelne dovoľávajú podniky, ktorým sa vytýka protisúťažné konanie, je nutné konštatovať, že v judikatúre Súdneho dvora⁶⁷ je táto situácia málo rozvinutá a vyvoláva iba malý záujem právnej náuky. Rozsudok Comap/Komisia (C-290/11 P, EU:C:2012:271) sa mi zdá vhodný na vymedzenie takých znakov.

125. V tomto rozsudku totiž Súdny dvor rozhodol, že pojmy verejné dištancovanie sa a kontinuita protisúťažnej praxe „odrážajú skutkové situácie, ktorých existencia bola konštatovaná súdom rozhodujúcim vo veci samej, prípad od prípadu, na základe posúdenia „určitého množstva zhôd okolností a indícií“, ktoré mu boli predložené a následne po „celkovom posúdení všetkých relevantných dôkazov a indícií“⁶⁸. Z tejto definície vyplýva, že „pokiaľ totiž tieto dôkazy boli riadne získané a boli dodržané všeobecné právne zásady a procesné pravidlá uplatňujúce sa na oblasť dôkazného bremena a vykonávania dôkazov, prislúcha samotnému Všeobecnému súdu posúdiť dôkaznú hodnotu, ktorú je potrebné priznať predloženým dôkazom. Toto posúdenie teda nepredstavuje, s výnimkou prípadu skreslenia týchto dôkazov, právnu otázku, ktorá ako taká podlieha preskúmaniu Súdnym dvorom“⁶⁹.

126. Tento prístup, ktorý je v súlade s predchádzajúcou judikatúrou⁷⁰, je potvrdený v rozsudku Quinn Barlo a i./Komisia (C-70/12 P, EU:C:2013:351, body 28 až 30).

127. Vo všeobecnosti sa verejného dištancovania sa dovoľáva podnik, ktorý sa zúčastnil stretnutia bez toho, aby sa chcel zúčastňovať dohody alebo kartelu diskutovaných počas tohto stretnutia. Judikatúra Súdneho dvora týkajúca sa tejto hypotézy, ktorú možno považovať za ustálenú napriek obmedzenému počtu rozsudkov vyjadrujúcich sa k tejto otázke, môže byť zhrnutá nasledujúcim spôsobom: „na dostatočné preukázanie účasti podniku na karteli postačuje preukázať, že dotknutý podnik sa zúčastnil na stretnutiach, na ktorých došlo k uzavretiu dohôd protisúťažnej povahy, bez toho, aby sa jasne vyjadril, že s predmetnými dohodami nesúhlasí. Ak sa preukáže účasť na takýchto stretnutiach, prináleží tomuto podniku, aby predložil dôkazy o tom, že jeho účasť na predmetných stretnutiach

67 — Pozri najmä rozsudky Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6), Dansk Rørindustri a i./Komisia (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408), Archer Daniels Midland/Komisia (C-510/06 P, EU:C:2009:166), Comap/Komisia (C-290/11 P, EU:C:2012:271), Quinn Barlo a i./Komisia (C-70/12 P, EU:C:2013:351), ako aj uznesenie *Adriatica di Navigazione/Komisia* (C-111/04 P, EU:C:2006:105). Možno nájsť stopu myšlienky verejného dištancovania sa v rozsudku *Komisia/Anic Partecipazioni* (C-49/92 P, EU:C:1999:356), pričom Komisia tvrdila vo veci, ktorá viedla k vydaniu tohto rozsudku, že „je na každej osobe, ktorá sa cíti, že sa *dištancovala* od záverov o dohodnutom jednaní, aby predložila dôkazy o jej *dištancovaní sa*“ (bod 95). Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

68 — Bod 71.

69 — Tamže.

70 — Pozri v tomto zmysle rozsudky *Comap/Komisia* (C-290/11 P, EU:C:2012:271, body 76 až 78), *Archer Daniels Midland/Komisia* (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 132), ako aj uznesenie *Adriatica di Navigazione/ Komisia* (C-111/04 P, EU:C:2006:105, body 50 a 54).

nemala protisúťažnú povahu, a to preukázaním, že svojim konkurentom oznámil, že sa na týchto stretnutiach zúčastnil z iných dôvodov ako oni⁷¹. V tejto súvislosti Súdny dvor dopĺňa, že „pochopenie zámeru dotknutého podniku zo strany ostatných účastníkov kartelu je rozhodujúce pre posúdenie toho, či sa uvedený podnik chcel od nezákonnej dohody dištancovať“⁷².

128. V prejednávanej veci spoločnosť Toshiba druhou a tretou časťou odvolacieho dôvodu v zásade tvrdí, že Všeobecný súd sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že rozhodol, že mohla byť považovaná za účastníčku džentlmenskej dohody až do stretnutia v Zürichu napriek jej vyhláseniu na stretnutí vo Viedni v septembri 2002 na účely dištancovania sa od tejto dohody, ale tiež napriek skutočnosti, že sa nezúčastnila, prinajmenšom nie individuálne, stretnutia v Zürichu v máji 2003, a okolnosti, že Komisia nezahrnula spoločný podnik TM T&D medzi adresátov sporného rozhodnutia.

129. V prejednávanej veci je skutkový stav trochu odlišný od stavu, o ktorý išlo v rozsudkoch, ktoré som uviedol. V prejednávanej veci spoločnosť Toshiba uvádza, že sa pri stretnutí vo Viedni verejne dištancovala tým, že uviedla, že sa nebude prinajmenšom individuálne zúčastňovať nasledujúcich stretnutí z dôvodu vytvorenia spoločného podniku so spoločnosťou Mitsubishi (o ktorej účasti sa ešte muselo rozhodnúť), čo bolo potvrdené jej neúčastou na stretnutí v Zürichu.

130. Aj v tomto osobitnom prípade sa však domnievam, že otázka, či spoločnosť Toshiba mohla byť považovaná za účastníčku džentlmenskej dohody počas obdobia od stretnutia vo Viedni do stretnutia v Zürichu, zostáva posúdením skutkového stavu, ktoré je mimo pôsobnosti Súdneho dvora, okrem prípadu skreslenia dôkazov.⁷³ Odvolací dôvod predložený spoločnosťou Toshiba „v konečnom dôsledku vedie k spochybneniu posúdenia Všeobecným súdom skutkového stavu a dôkazov, ktoré mu boli predložené, pokiaľ ide o neexistenciu verejného dištancovania sa žalobkyne“⁷⁴.

131. Na rozdiel od veci Total marketing services/Komisia (C-634/13 P, v konaní pred Súdnym dvorom), nejde o situáciu, kde neexistuje ani náznak dôkazu o tom, že spoločnosť v prejednávanej veci pokračovala v účasti na spornom karteli po určitom dátume. Naopak, ak prevezmem rozlíšenie, ktoré použil generálny advokát Wahl vo svojich návrhoch, ktoré predložil v tej istej veci⁷⁵, ide o situáciu, kde neexistencia výslovného dištancovania sa umožňuje zachovať domnienku založenú na konkrétnych indíciách, podľa ktorej podnik, ktorý sa zúčastnil stretnutí, ktorých predmetom bol protisúťažný cieľ, sa považuje za podnik, ktorý sa zúčastnil kartelu spadajúceho pod zákaz podľa článku 101 ods. 1 ZFEÚ.

132. Ako to spoločnosť Toshiba v úvode v bode 25 odvolania uvádza, v rámci svojej obrany pred Všeobecným súdom uviedla, že neexistoval dôkaz, že by po stretnutí vo Viedni pokračovala vo svojej účasti, a že ostatní účastníci džentlmenskej dohody jasne pochopili na základe rôznych skutočností, že sa od tejto dohody jasne dištancovala, nič to nemení na tom, že keďže sa zúčastnila rôznych stretnutí vrátane stretnutia vo Viedni, prislúcha jej v súlade s judikatúrou uvedenou vyššie preukázať, že sa verejne dištancovala od džentlmenskej dohody⁷⁶ a že tak jej úmyslu porozumeli ostatní účastníci kartelu.⁷⁷

71 — Rozsudok Archer Daniels Midland/Komisia (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 119), ktorý odkazuje na rozsudok Aalborg Portland a i./Komisia (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 81).

72 — Rozsudok Archer Daniels Midland/Komisia (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 120).

73 — „Keďže určenie doby trvania protiprávneho konania bolo otázkou týkajúcou sa skutkových okolností, nevzťahuje sa na ňu, okrem skreslenia okolností predložených Všeobecnému súdu, kontrola Súdneho dvora v odvolacom konaní. To platí, najmä pokiaľ ide o uplatnenie pojmov verejného dištancovania sa a kontinuity protisúťažnej praktiky...“ (BERNARDEAU, L., a CHRISTIENNE, J.-Ph.: *Les amendes en droit de la concurrence – Pratique décisionnelle et contrôle juridictionnel du droit de l'Union*, Larcier, coll. Europe(s), 2013, č. II.1314).

74 — Rozsudok Quinn Barlo a i./Komisia (C-70/12 P, EU:C:2013:351, bod 28).

75 — C-634/13 P, EU:C:2015:208, bod 56.

76 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Comap/Komisia (C-290/11 P, EU:C:2012:271, bod 76).

77 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Archer Daniels Midland/Komisia (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 120).

133. V tomto rámci Všeobecný súd preskúmal dôkazy, ktoré na tento účel spoločnosť Toshiba predložila na posúdenie, presnejšie zápis z viedenského stretnutia, interné memorandum spoločnosti Fuji k tomuto stretnutiu a vysvetlenie spoločnosti Fuji tohto stretnutia, priložené k jeho vyhláseniu o zhovievavosti.⁷⁸

134. Spoločnosť Toshiba nespochybnila posúdenie Všeobecného súdu v tejto súvislosti⁷⁹, s výnimkou bodov 209 a 211 napadnutého rozsudku, a to v rámci prvého a tretieho odvolacieho dôvodu. V tejto veci som dospel k záveru, že z preskúmania dôkazov, o ktoré sa opieral Všeobecný súd, nevyplýva zjavné skreslenie skutkových okolností obsiahnutých v týchto dôkazoch a toto preskúmanie nevedlo ani k rozporom v jeho odôvodnení.

135. Tieto dokumenty naopak preukazujú pochybnosť o budúcej účasti spoločnosti Toshiba na ďalších stretnutiach a dočasné potvrdenie džentlmenskej dohody.

136. Preto keďže smeruje k spochybneniu posúdenia skutkového stavu a dôkazov uskutočnených Všeobecným súdom a neexistuje skreslenie dôkazov, druhá časť tretieho odvolacieho dôvodu je neprípustná.

137. Pokiaľ ide o tretiu časť tretieho odvolacieho dôvodu, domnievam sa, že Všeobecný súd sa nedopustil nesprávneho právneho posúdenia tým, že vyhlásil výhrady spoločnosti Toshiba týkajúce sa jednak výkladu úlohy pána R. na zürišskom stretnutí uskutočneného Komisiou a jednak neexistencie protisúťažnej povahy zürišského stretnutia za irelevantné.

138. Správne rozhodol, že za predpokladu, že sú tieto výhrady odôvodnené, nemôžu spochybniť zistenie Komisie, podľa ktorého sa spoločnosť Toshiba zúčastňovala džentlmenskej dohody do 15. mája 2003. Ak Všeobecný súd dospel v bode 220 napadnutého rozsudku k tomu, že „aj v prípade, ak by sa žalobkyňa nezúčastnila stretnutia vo Viedni a toto stretnutie by nemalo protisúťažný cieľ, je vhodné sa domnievať, že v prípade neexistencie verejného dištancovania sa od tejto dohody sa žalobkyňa zúčastňovala džentlmenskej dohody až do tohto stretnutia“, urobil tak na základe úvah v bodoch 205 až 214 rozsudku. Nielenže bod 220 nie je predmetom odvolania, ale ako som to už uviedol vyššie, z bodov 205 až 214 nevyplýva žiadne skreslenie skutkového stavu a/alebo dôkazov analyzovaných Všeobecným súdom.

139. Ďalej Všeobecný súd rovnako správne rozhodol v bode 221 napadnutého rozsudku, že sa spoločnosť Toshiba nemohla úspešne dovoliavať ukončenia jej účasti na džentlmenskej dohode v okamihu založenia spoločného podniku TM T&D 1. októbra 2002. K tomuto dátumu sa verejne nedištancovala od sporného kartelu v zmysle, ako to chápe judikatúra Súdneho dvora, lebo pochopenie zámeru dotknutého podniku zo strany ostatných účastníkov kartelu je v tejto súvislosti rozhodujúce.⁸⁰ Po stretnutí vo Viedni, ktoré sa konalo pred 1. októbrom 2002, účasť spoločnosti Toshiba a/alebo TM T&D nebola ešte pre ostatných účastníkov istá. Naopak, ostatní účastníci potvrdili džentlmenskú dohodu a pravidlá oznámenia projektov spadajúcich pod túto dohodu a domnievali sa, že bez účasti spoločnosti Toshiba nemajú žiadny záujem zachovať džentlmenskú dohodu.

140. Preto je tretí odvolací dôvod neprípustný a čiastočne nedôvodný.

78 — Pozri bod 207 napadnutého rozsudku.

79 — Čiže body 208 až 214 napadnutého rozsudku.

80 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Archer Daniels Midland/Komisnia (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 120).

D – O štvrtom odvolacom dôvode založenom na nesprávnom právnom posúdení pri stanovení výšky pokuty

141. Svojím štvrtým odvolacím dôvodom spoločnosť Toshiba vytýka Všeobecnému súdu nesprávne uplatnenie bodu 18 usmernení z roku 2006, keďže Všeobecný súd potvrdil použitie celosvetových trhových podielov účastníkmi kartelu zo strany Komisie na účely výpočtu fiktívnych tržieb z predajov v EHP.

142. Podľa tohto bodu usmernení z roku 2006 Komisia s cieľom zohľadniť agregovaný objem príslušných predajov v EHP a relatívny podiel každého podniku na porušení môže posúdiť celkový objem predaja tovaru alebo služieb súvisiacich s porušením v dotknutej geografickej oblasti (rozľahlejšej ako EHP), určiť význam predaja každého podniku podieľajúceho sa na porušení na tomto trhu a aplikovať tento význam na agregovaný objem predajov týchto podnikov vnútri EHP.

143. Toto ustanovenie uvedených usmernení nebolo ešte podľa mojich informácií a s výnimkou rozsudku ICF/Komisia (C-467/13 P, EU:C:2014:2274)⁸¹ predmetom výkladu Súdneho dvora.

144. Keďže bod 18 usmernení z roku 2006 je však výnimkou zo základného pravidla uvedeného v bode 13 tých istých usmernení, informácie týkajúce sa tohto bodu a kontextu, do ktorého patrí, môžu pomôcť definovať rozsah bodu 18.

145. V tejto súvislosti je vhodné pripomenúť, že usmernenia z roku 2006 boli prijaté na účely zaistenia transparentnosti a objektívnosti rozhodnutí prijatých Komisiou na základe článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia Rady č. 1/2003 zo 16. decembra 2002 o vykonávaní pravidiel hospodárskej súťaže stanovených v článkoch 81 a 82 Zmluvy⁸².

146. Tento článok pritom smeruje najmä k zabezpečeniu dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty, ktorý odôvodňuje zohľadnenie hospodárskej sily dotknutého podniku.⁸³

147. Súdny dvor z toho vyvodil, že bod 13 usmernení z roku 2006 má „za cieľ vziať ako východiskový bod na výpočet pokuty uloženej podniku sumu, ktorá odráža hospodársku dôležitosť porušenia a relatívnu váhu tohto podniku na tomto porušení“⁸⁴.

148. Súdny dvor sa okrem toho domnieva, že by bolo v rozpore s cieľom sledovaným v bode 13 usmernení z roku 2006, keby sa mal pojem „hodnota predaja“, ktorý používa, vnímať „len ako týkajúca sa obratu dosiahnutého iba pri predaji, v prípade ktorého sa preukázalo, že bol naozaj ovplyvnený [týmto] kartelom“⁸⁵.

149. Aj keď sa bod 18 usmernení z roku 2006 odchyľuje od vymedzenia geografickej oblasti uvedenej v bode 13 usmernení z roku 2006 na účely rozšírenia mimo EHP, sleduje rovnaký cieľ: čo najvhodnejšie odrážať váhu podniku na porušení.

150. Tento cieľ je sám osebe odôvodnený v článku 23 ods. 2 písm. a) nariadenia č. 1/2003 smerujúcom k zaisteniu dostatočne odstrašujúceho účinku pokuty na základe zohľadnenia hospodárskej sily dotknutého podniku.

81 — Otázka posudzovaná v tomto rozsudku je však úplne odlišná od otázky, ktorá nás zaujíma, lebo sa týka pojmu „celková hodnota predajov tovaru alebo služieb v súvislosti s porušením“, uvedeného v bode 18 usmernení z roku 2006, a nie pojmu „dotknutá geografická oblasť (rozľahlejšia ako EHP)“, o ktorý ide v prejednávanej veci.

82 — Ú. v. ES, L 1, 2003, s. 1. Pozri bod 3 usmernení z roku 2006.

83 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe/Komisia (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 142).

84 — Tamže, bod 148.

85 — Rozsudok Guardian Industries a Guardian Europe/Komisia (C-580/12 P, EU:C:2014:2363, bod 57).

151. Za týchto okolností by doslovný výklad bodu 18 usmernení z roku 2006, ktorý by chcel, aby „dotknutá geografická oblasť (rozľahlejšia ako EHP)“ bola obmedzená len na územia, ktorých sa týkal protiprávny kartel, nevyhnutne nezohľadňoval reálnu hospodársku silu dotknutého podniku, a mohol by teda byť v rozpore s už citovaným cieľom odradenia.

152. Prejednávaná vec je dokonalým príkladom. Ak by boli zohľadnené len samotné predaje v EHP a Japonsku, prinajmenšom jeden japonský člen kartelu by sa vyhol akejkolvek pokute z dôvodu neexistencie predajov na európskom trhu.

153. Navyše, všeobecnejšie, striktný výklad bodu 18 usmernení z roku 2006 uvedený spoločnosťou Toshiba vedie v prípade dohody o rozdelení trhu k odmene za dodržiavanie tejto dohody. Dodržaním tejto dohody podnik nedosahuje žiadne tržby na území partnera a uniká teda *de facto* a *de iure* pokute.

154. Všeobecný súd teda správne a bez toho, aby sa dopustil nesprávneho právneho posúdenia, v bode 281 napadnutého rozsudku rozhodol, že „keďže sa žalobkyňa zúčastnila dohody o rozdelení trhu, ktorej cieľom bolo obmedziť prístup japonských výrobcov do EHP, Komisia sa správne domnievala, že nebolo vhodné uplatniť metodológiu, ktorá vychádza z reálnych predajov v EHP“, a že sa sám v bode 282 tohto rozsudku domnieval, že „vzhľadom na povahu porušenia vo veci bola vhodnou metodológiou odrážajúcou váhu porušenia metodológia, ktorá zohľadňuje podiely na svetovom trhu“.

155. Okrem toho, aj keď Súdny dvor chápe usmernenia vo všeobecnosti ako pravidlo správania, od ktorého sa Komisia nemôže odchyliť bez toho, aby nebola prípadne sankcionovaná z dôvodu porušenia všeobecných právnych zásad, akými sú zásady rovnakého zaobchádzania a ochrany legitímnej dôvery⁸⁶, Súdny dvor aj tak spresnil, že tieto usmernenia zostávajú pre Komisiu *orientačným* pravidlom správania, ktoré treba v praxi dodržiavať a od ktorého sa nemôže v jednotlivom prípade odkloniť bez uvedenia dôvodov, ktoré sú v súlade so zásadou rovnosti zaobchádzania.⁸⁷

156. Táto možnosť je okrem toho výslovne uvedená v bode 37 usmernení z roku 2006, podľa ktorého „konkrétne okolnosti danej veci alebo nevyhnutnosť dosiahnuť odstrašujúci účinok v konkrétnej veci môžu byť dôvodom na to, aby sa Komisia odchytila od tejto [všeobecnej metodiky]“ uvedenej v usmerneniach pre stanovovanie pokút.

157. V prejednávanej veci je nutné konštatovať, že Komisia vo svojom rozhodnutí neopomenula vysvetliť, čím bolo odôvodnenejšie použitie svetových predajov než predajov uskutočnených na územiach dotknutých protiprávnym konaním. Jednak to „je spôsobené skutočnosťou, že predaje podnikov v EHP a v Japonsku neodrážajú vhodne váhu každého podniku pri protiprávnom konaní“⁸⁸, a jednak tým, „že ak by boli zohľadnené len predaje výkonových transformátorov v EHP a v Japonsku, pokuta uložená spoločnosti Fuji by bola nulová“⁸⁹.

158. Komisia okrem toho založila svoje rozhodnutie na bode 37 usmernení z roku 2006, keď spresnila, že „akákoľvek iná metóda výpočtu základnej čiastky pokuty [než je tá, ktorá bola v prejednávanej veci,] by viedla k svojvoľnému a nevyrovnanému výsledku a *nemala by odstrašujúci účinok*“⁹⁰.

159. V dôsledku toho je štvrtý odvolací dôvod nedôvodný.

86 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Archer Daniels Midland/Komisia (C-510/06 P, EU:C:2009:166, bod 60).

87 — Pozri v tomto zmysle rozsudok Quinn Barlo a i./Komisia (C-70/12 P, EU:C:2013:351, bod 53).

88 — Bod 229 sporného rozhodnutia.

89 — Bod 235 sporného rozhodnutia.

90 — Tamže, bod 236. Kurzívou zvýraznil generálny advokát.

VI – O trovách

160. Podľa článku 138 ods. 1 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora uplatniteľného na základe článku 184 ods. 1 toho istého rokovacieho poriadku na konanie o odvolaní je účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať spoločnosť Toshiba na náhradu trov konania a Toshiba nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov konania.

VII – Návrh

161. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor:

- zamietol odvolanie a
- zaviazal spoločnosť Toshiba Corporation na náhradu trov konania.